

10. Kenyeres Zoltán, *Ady Endre*, Korona, Budapest, 1998, 11.
11. *Uo.*
12. Főként a szerző debreceni korszakában, lásd pl. *Fel Kínába!* (politikai satíra); *Virág a redakcióban* (a szerkesztő-költő tréfás ars poeticája); *Dal a Piac utcáról* (gyengéden didaktikus, városi életkép) etc.
13. Tóth Árpád, *i. m.*
14. Eisemann György, „Mégis új...”. *A romantikus költészet modern retorikája Ady lírájában*, *Iskolakultúra*, 2006/7–8, 11–17., 15.
15. *Uo.*
16. E viszony legfontosabb csomópontjai a lírai alany nyelvi figurációjának, illetve allegória és szimbólum viszonyának problémái. A kérdéskör jeltörténeti és nyelvelméleti, összegző vizsgálatát lásd: Kulcsár-Szabó Zoltán, *Metapoétika. Önprezentáció és nyelvszemlélet a modern költészetben*, Kalligram, Pozsony, 2007, különösen: 143–220.; ahol Kulcsár-Szabó rámutat de Man allegória- és szimbólumfogalmainak következetlenségeire, elmozdulásaira is. A „posztromantika” magyar irodalomtörténeti vizsgálathoz lásd: Eisemann György, *A későromantikus magyar líra*, Ráció, Budapest, 2010.
17. Paul de Man, *A romantikus kép intencionális szerkezete* = *Uő., Olvasás és történelem*, ford. Nemes Péter – Kulcsár-Szabó Zoltán, Osiris, Budapest, 2002, 118–137.
18. Paul de Man, *Lyric and Modernity* = *Uő., Blindness and Insight, Essays in the Rhetoric of Contemporary Criticism*, Oxford University Press, New York, 1971, 166–186.
19. Arthur Symons, *The Symbolist Movement in Literature* [1899], Second Edition (Revised), Archibald Constable & Co., London, 1908.; i. h. 4–5.
20. *Uo.*, 128–130.
21. Vö. Kulcsár-Szabó, *i. m.*, 32. skk.
22. Friedrich Schlegel, *Philosophical Fragments*, transl. Peter Firchow, University of Minnesota Press, Minneapolis – London, 1991, 31–32.
23. *A Holnap. Ady Endre, Babits Mihály, Balázs Béla, Dutka Ákos, Emőd Tamás, Jubász Gyula, Miklós Jutka versei*, szerk. Antal Sándor, A Holnap Irodalmi Társaság kiadása, Nagyvárad, 1908, 9.

TAKÁCS ZSUZSA

Vallomás Adyról

1953 májusában, egy szerdai napon 11 és 11.40 között magyartanárként megkért, hogy olvassam fel órán a *Séta bölcsőhelyem körül* című Ady verset. Elfulladt a hangom a minden nyugatos nyakatekertséget nélkülöző négy háromszótagos rímpár felolvasásába. („Ős dicsőségű Kraszna-árok / Asszonyom, tépjek-e Neked, medréből egy-egy holt virágot?”) Ady-verseket kezdtem írni, volt egy pepita füzetem, abba. Magammal vittem a füzetet a Szabadság- (Sváb-)hegyi Gyerekszanatóriumba, amikor tüdőgyulladásomat tévesen tbc-nek diagnosztizáltak, és heteket töltöttem ott. Elsőéves bölcsész koromban aztán összes addigi versemet apró fecnire téptem. Egyetlen vers élte túl a tömegmészárlást: az *Estém otthon*. „Olyan akarok lenni, mint Ady. / Órjögő szerelem. / Párizs, egyedüllét. / Ágyam köré bűvös hálót feszítek, / minden este ébren álmodom. / Esőzik, áznak a cégérek, / hólyagos az aszfalton a víz. / Felöltöben, karimás kalapban / sietek a fogadkozó, síró Lédától haza. / Ki volna boldogabb? / Ki volna inkább egyedül, / mint ez az aszfalton elsuhanó / árnyék?” stb. Fel sem merült bennem, hogy Lédával is lehetnék szolidáris. Az alkotóerőt gúzsba

kötő női praktikák gondolata viszolygást keltett bennem (részben ez magyarázta az *Elbocsátó szép üzenet* iránti csodálatomat is). Egyetlen megoldás maradt a számomra, lelkem szabadságának megőrzése akkor is, ha egész életemre magányos leszek. A legjobb iskola ehhez Ady látomásos, fékezhetetlen, lázadó költészete volt.

Ady jövője

KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS GYÓRI L. JÁNOS, HERCZEG ÁKOS, TÉREY JÁNOS
ÉS FODOR PÉTER RÉSZVÉTELÉVEL

Fodor Péter: Beszélgetésünk Pilinszky János *Vallomás Adyról* című 1969-es írásától ihletett témaválasztásával egyfelől arra igyekszünk utalni, hogy egykor Ady sokat beszélt a jövőről, s halála után száz esztendővel érdemes azon eltöprengeni, hogy ez az örökség akár a költészettörténetben, akár a társadalom- és politikátörténetben mit jelent. Másfelől azt is érdemes fölvetnünk, hogy vajon Adynak a mostantól számított jövőjéről mit sejtethünk. Nem futurologiai távlatokat igyekszünk nyitni, inkább azt firtatjuk, hogy az a költészet, amely már több mint egy évszázadon át fönntartotta a költő hírnevét, milyen esélyekkel lesz képes a továbbiakban hozzájárulni a magyar olvasóközönség önértéséhez. Az Ady kultusz- és hatástörténet talán legszembeötlőbb jegye, hogy egymástól meglehetősen távoli nézeteket valló személyek és korok „tűzték zászlajukra”. Mi lehet az oka annak, hogy ez az életmű képes minden kornak másik arcát mutatni?

Herczeg Ákos: Valóban minden kornak megvolt a maga Adyja. Nincs még egy életmű, ami ilyen sokszínűen lett volna különböző érdekeltségeknek kiszolgáltatva, más kérdés, hogy az elfogulatlanak már a kezdetekkor sem nevezhető Ady-olvasás az olykor esztétikai, de főleg politikai-ideológiai kisajátítás természetéről beszédesebb tanulságokkal szolgál, mint az újságírói-költői munkásság összetettségéről. És ez alól a mai kor sem kivétel, gondoljunk csak az Ady-publicisztikára, amelyre az elmúlt tíz évben egyre nagyobb figyelem irányul. Csakhogy nem az újságíró páratlan problémaérzékenységéről vagy a jelentéktelen témából is mindig izgalmas írásművet létrehozó szerző retorikai-stilisztikai bravúrjairól szóló tanulmányok sorjáznak, hanem a közéleti-erkölcsi állapotok változatlanságát idézetrészletek citálásával demonstráló internetes posztok, vagy mondjuk az olyan, beszédes címet viselő kiadványok, mint amilyen a Király Levente által szerkesztett *Ady megmondja* (2017). Kétségtelen, hogy Ady könnyűszerrel aktualizálható afféle „megmondóemberként”, de közben persze kérdés marad, mennyiben járul hozzá az életmű újra- vagy másként/jobban értéséhez egynéhány, az eredeti kontextusból kiragadott cikkrészlet, legyen az közösségi oldalon vagy akár könyvben fellelhető.

Ady jövőjével kapcsolatos dilemmák ugyanakkor a szakmai diskurzus oldaláról is nyilvánvalóan fennállnak. Fogas kérdés, hogy tartósan remélhető-e ezen a téren javulás, illetve hogy mitől várható felpozíció egyáltalán az Ady-értés körül. Az nem kérdés, hogy az életmű összetettsége, sokoldalúsága és részben a nehezen